

**Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης**

Μάθημα: «Περιφερειακός Προγραμματισμός»

**Σύνδεση Προγραμματισμού και Χωρικού
Σχεδιασμού**

Εισαγωγή

Σε όλες τις κοινωνίες, ανεξαρτήτως του επιπέδου ανάπτυξης και του συστήματος διοίκησης που επικρατεί σε κάθε περίπτωση, ο **προγραμματισμός** αποτελεί **βασικό εργαλείο στην αναπτυξιακή διαδικασία**.

Κύρια επιδίωξη του προγραμματισμού είναι η αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκαλεί η **άνιση κατανομή της ανάπτυξης στο χώρο** και η επίτευξη του μεγαλύτερου βαθμού **κοινωνικής ευημερίας**, λαμβανομένων υπόψη των υφιστάμενων δυνατοτήτων και περιορισμών.

Η διόρθωση των ανωτέρω χωρικών κοινωνικοοικονομικών ασυμμετριών αποτελεί το βασικό σκοπό της **Περιφερειακής Πολιτικής**, η οποία περιλαμβάνει όλες τις **παρεμβάσεις του κράτους** που αποσκοπούν στη βελτίωση της γεωγραφικής κατανομής των δραστηριοτήτων.

Στο κέντρο της Περιφερειακής Πολιτικής βρίσκεται, εξ ορισμού, ο Περιφερειακός (Οικονομικός) Προγραμματισμός:

‘Η Περιφερειακή Πολιτική αποτελεί ένα σύστημα σκοπών, μέσων και φορέων που συνδυάζονται σε ένα Πρόγραμμα για να επιτύχουν την ισόρροπη μεταβολή της διαπεριφερειακής διάρθρωσης της οικονομίας’.

Ο Περιφερειακός Προγραμματισμός φέρει μια δυναμική διάσταση, η οποία προκύπτει από την ίδια την έννοια της Περιφέρειας:

‘μία δυναμική γεωγραφική ενότητα, της οποίας τα όρια προσδιορίζονται από τις διαχρονικές μεταβολές των κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών, τις ροές και τις αλληλεξαρτήσεις των χωρικών μονάδων από τις οποίες συντίθεται’, δηλ. η αναπτυξιακή Περιφέρεια αποτελεί ένα ‘ζωντανό οργανισμό’ που αντιδρά στις διάφορες παρεμβάσεις.

Θεμελιώδης Ορισμός:

*‘Ως Περιφερειακός Προγραμματισμός νοείται ο τύπος της δημόσιας δράσης, που σχετίζεται άμεσα με τον έλεγχο της αναπτυξιακής πραγματικότητας, μέσω μιας συστηματικής προσπάθειας προσδιορισμού και προσανατολισμού των δράσεων σε μία δεδομένη κλίμακα χώρου, η οποία είναι κατά κανόνα μεγαλύτερη από την τοπική και μικρότερη από την εθνική και ονομάζεται **περιφέρεια προγραμματισμού**, με σκοπό τον εκ των προτέρων έλεγχο μιας μελλοντικής, σαφώς προσδιορισμένης χρονικά, αναπτυξιακής κατάστασης’.*

Ο Περιφερειακός Προγραμματισμός διαμορφώνεται σε **δύο (2) συμπληρωματικά επίπεδα:**

1. Σε κεντρικό (εθνικό) επίπεδο, με κατάρτιση και εφαρμογή ‘Προγραμμάτων Περιφερειακής Ανάπτυξης’ που είναι προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης με *χωρική διάσταση* και στόχο την **ισόρροπη ανάπτυξη**, τη **συνοχή** των περιφερειών, την αξιοποίηση του δικτύου αστικών κέντρων και τη διαμόρφωση της **στρατηγικής** περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.
2. Σε περιφερειακό επίπεδο, με κατάρτιση και εφαρμογή ‘Περιφερειακών Προγραμμάτων’ που στοχεύουν στην ενίσχυση της αναπτυξιακής διαδικασίας μιας περιφέρειας και στην αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

Εκτός από την οικονομική διάσταση του προγραμματισμού (Περιφερειακός Σχεδιασμός – Προγραμματισμός), υπάρχει και η φυσική (χωρική) διάσταση του προγραμματισμού (Χωροταξικός και Πολεοδομικός Σχεδιασμός – Προγραμματισμός), που αφορά γενικότερα στο σχεδιασμό της **φυσικής οργάνωσης του χώρου**.

Μέχρι και τη **δεκαετία του 1950** ο χωρικός (χωροταξικός και πολεοδομικός) Σχεδιασμός – Προγραμματισμός αποτελούσε, σε όλες σχεδόν τις χώρες, μια *τεχνική διαδικασία* διαμόρφωσης **Σχεδίων – Προγραμμάτων (σχεδιαγραμμάτων)**, τα οποία και αποτελούσαν το **μοναδικό μέσο** για την επίτευξη κάποιων προκαθορισμένων στόχων.

Από τις **αρχές της δεκαετίας του 1960** ο Προγραμματισμός για να ανταποκριθεί στις μεγάλες **κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές** της περιόδου εκείνης, χρειάστηκε νέες κατευθύνσεις και ρυθμίσεις.

Έμφαση δόθηκε, όχι στη δημιουργία των Σχεδίων – Προγραμμάτων αλλά στην ίδια τη διαδικασία του Σχεδιασμού – Προγραμματισμού που αποτελεί πλέον μια μέθοδο που προτείνει ή εξακριβώνει **στόχους** ή **αντικειμενικούς σκοπούς** και καθορίζει αποτελεσματικές **πολιτικές** για την επίτευξή τους.

Έτσι, το Σχέδιο δεν αποτελεί πλέον ένα απλό σχεδιάγραμμα αλλά είναι ένα **σύνολο αποφάσεων και στρατηγικών για την αντιμετώπιση των πολύπλοκων χωρικών προβλημάτων.**

Παράλληλα, η σύνδεση του χωρικού (χωροταξικού και πολεοδομικού) Σχεδιασμού με τις **μεθόδους λήψης αποφάσεων (decision-making)** οδήγησε στη διαμόρφωση νέων μορφών Σχεδιασμού και παρέμβασης της Πολιτείας στο χώρο.

(συνέχεια)

Η **δεκαετία του 1960** αποτελεί μια περίοδο αποφασιστικής σημασίας για το Σχεδιασμό – Προγραμματισμό (Planning) τόσο της ευρύτερης περιοχής (Χωροταξικός) όσο και της πόλης και γενικότερα του οικισμού (Πολεοδομικός) πολλών ευρωπαϊκών χωρών.

Οι μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές της περιόδου αυτής συνεπάγονται και την **αλλαγή** της πορείας και του χαρακτήρα του Σχεδιασμού.

Έτσι, άρχισε να δημιουργείται ένα **πλαίσιο αυξημένης πολιτικής ευθύνης** για την ιδέα του **δημόσιου** Σχεδιασμού – Προγραμματισμού σε όλα τα επίπεδα. Ο Σχεδιασμός συνδέεται στενά με τη νέα επιστήμη της **δημόσιας πολιτικής (public policy)** καθόσον κάθε πορεία δράσης, που καθορίζεται από την κυβέρνηση και συσχετίζεται με ποικίλες όψεις της οικονομίας, του περιβάλλοντος και της κοινωνίας, επιδιώκεται συχνά μέσω του Προγραμματισμού.

Παράλληλα, δημιουργείται ένα αυξημένο **επιστημονικό ενδιαφέρον** για τη δραστηριότητα του Σχεδιασμού – Προγραμματισμού.

Το περιεχόμενο των μαθημάτων αλλάζει σημαντικά στα Πανεπιστήμια και το επάγγελμα του Σχεδιασμού – Προγραμματισμού προσελκύει **επιστήμονες κοινωνικής κατεύθυνσης.**

Ένας μεγάλος αριθμός επιστημόνων αρχίζει να ασχολείται με τη μελέτη των **αστικών προβλημάτων (urban problems)** και οι διάφορες έρευνες διαπίστωσαν τη μεγάλη **πολυπλοκότητα** και την αφθονία των διαδικασιών που διαμορφώνουν το περιβάλλον.

Η **αλληλεξάρτηση των αστικών προβλημάτων** καθίσταται όλο και περισσότερο φανερή έτσι ώστε στην αντιμετώπιση κάποιου είδους προβλημάτων πολιτικών Προγραμματισμού να προκύπτουν **μη ηθελημένα** αποτελέσματα σε πολλά άλλα μεγάλα προβλήματα.

Συνοψίζοντας, όλα τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μια καινούρια αντίληψη για το Σχεδιασμό. Ειδικότερα:

- α) Ο Σχεδιασμός ενδιαφέρεται για τα θέματα που αφορούν **όχι μόνο τον φυσικό χώρο (physical planning) αλλά και άλλες δραστηριότητες της πόλης και γενικότερα της αστικής περιοχής (urban region)**, λ.χ. την κατοικία, την εκπαίδευση, την υγεία και γενικά τα αγαθά και τις υπηρεσίες συλλογικής κατανάλωσης (**urban planning**).
- β) Η μέχρι τότε αντίληψη του Σχεδιασμού, ως διαδικασίας παραγωγής Σχεδίων, εγκαταλείπεται και αυτός αντιμετωπίζεται πλέον ως **τρόπος λήψης απόφασης**. Σχεδιασμός σημαίνει όχι ένα τεχνικό διάγραμμα αλλά μια μέθοδος και μια διαδικασία λήψης απόφασης που προτείνει ή εξακριβώνει στόχους ή αντικειμενικούς σκοπούς και καθορίζει αποτελεσματικές πολιτικές (ή μέσα) για την επίτευξη των στόχων.

(συνέχεια)

Ο Σχεδιασμός των «**σχεδιαγραμμάτων και χαρτών**» εξελίσσεται σε Σχεδιασμό των «**αποφάσεων και στρατηγικών**» για την αντιμετώπιση του πολύπλοκου κοινωνικού φαινομένου που ονομάζεται **πόλη**.

Για την επίλυση των διαφόρων προβλημάτων δεν μπορούμε πλέον να βασιζόμαστε σε διαισθητικές και πρόχειρες μεθόδους και σε μελλοντικές προβλέψεις αμφίβολης προέλευσης αλλά απαιτούνται πιο **συστηματικές και ορθολογικές μέθοδοι** που θα συμβάλουν στη θεμελίωση των κατάλληλων στόχων του Σχεδιασμού και στην αξιολόγηση των ανοιχτών στην κοινωνία επιλογών που κινούνται προς αυτούς τους στόχους.

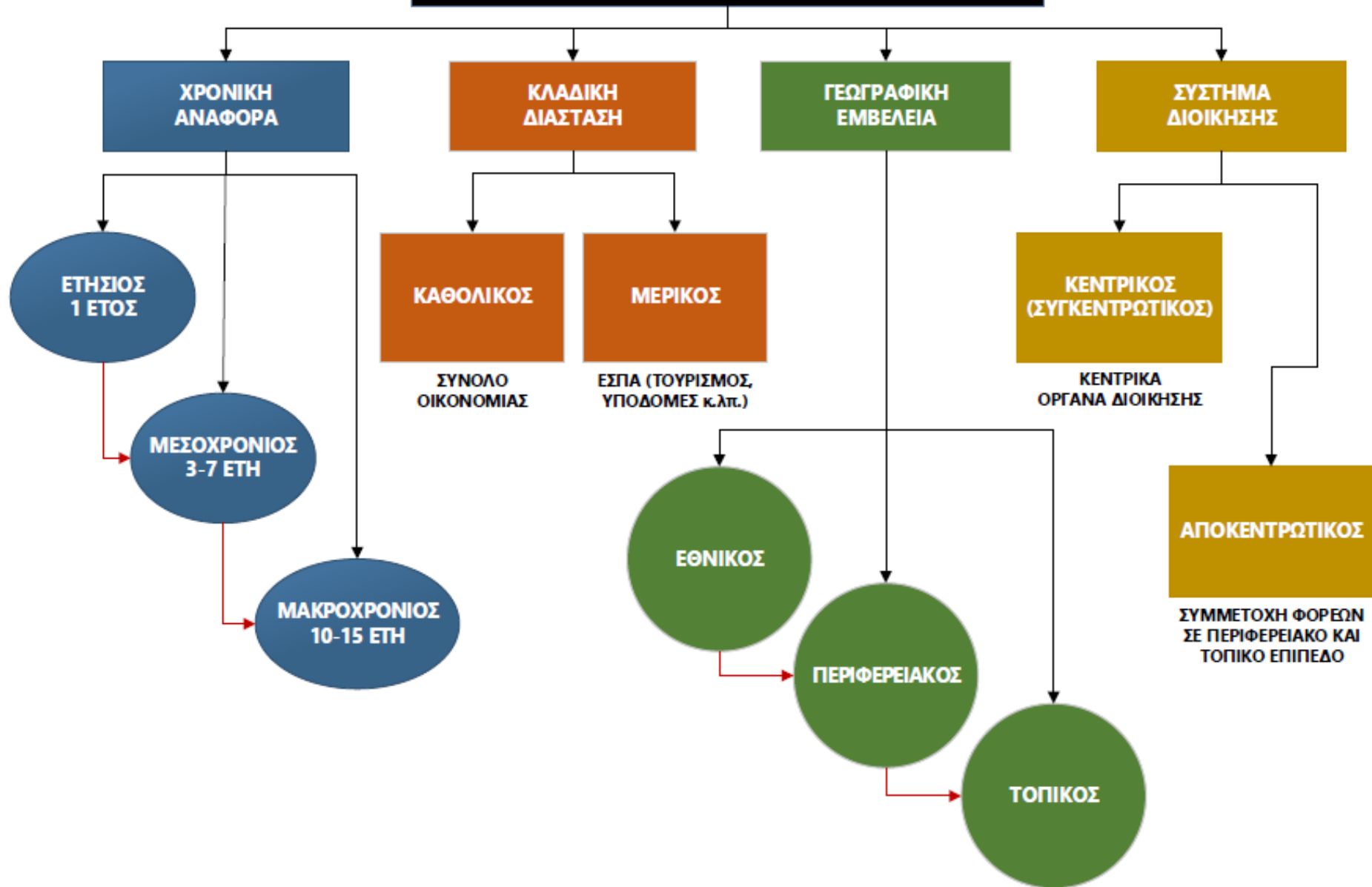
Για την αντιμετώπιση της **αβεβαιότητας**, των πολύπλοκων και συνεχών αλλαγών, ο Σχεδιασμός θα πρέπει πλέον να έχει **δυναμικό χαρακτήρα** και η διαδικασία του να είναι συνεχής, εύκαμπτη και προσαρμοστική.

(συνέχεια)

γ) Ο Σχεδιασμός μεταβάλλεται, από τεχνική διαδικασία διαμόρφωσης Σχεδίων για την ικανοποίηση αναγκών που ανάγονται στην αισθητική, την υγεία κ.λπ., σε πολιτική και κοινωνική διαδικασία στο μέτρο που αφορά τη **διανομή των πόρων** που σπανίζουν (π.χ. γη, ενέργεια κ.ά.), την παροχή στέγης κ.λπ.

Έτσι οι σχετικές αποφάσεις είναι τελικά θέμα αξιολογικής κρίσης και λαμβάνονται από εκείνους που ασκούν την εξουσία.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ (SPATIAL PLANNING)

N. 4447/2016 (ΦΕΚ 241Α'/23-12-2016)

**‘Χωρικός σχεδιασμός - Βιώσιμη ανάπτυξη και
άλλες διατάξεις’**

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΧΩΡΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Ν.2508/1997 & Ν.2742/1999 (ΠΑΛΑΙΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ)	Ν.4447/2016 (ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ)	ΕΦΑΡΜΟΣΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ
ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)	ΕΘΝΙΚΗ ΧΩΡΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ (Ε.Χ.Σ.)	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
	ΕΙΔΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.)	ΕΙΔΙΚΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ (Ε.Χ.Π.)	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ (Π.Χ.Π.)	
ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ, ΔΗΜΟΙ, Δ.Ε.)	ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ (Ρ.Σ.)	ΤΟΠΙΚΑ ΧΩΡΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ (Τ.Χ.Σ.)	
	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (Π.Π.Π.)		
ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΠΟΛΗ)	ΓΕΝΙΚΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ (Γ.Π.Σ.)	ΕΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ (Ε.Χ.Σ.)	ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
	ΣΧΕΔΙΟ ΧΩΡΙΚΗΣ & ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΑΝΟΙΚΤΗΣ ΠΟΛΗΣ (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.)		
ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΠΟΛΗ)	ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ (Π.Μ.)	ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ (Π.Σ.Ε.)	
	ΠΡΑΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ (Π.Ε.)		

1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

α) «Σύστημα χωρικού σχεδιασμού»:

το σύνολο των **χωροταξικών και πολεοδομικών πλαισίων και σχεδίων**, όπως αυτά διαρθρώνονται συστηματικά και ιεραρχούνται σε επίπεδα, με βάση τη **γεωγραφική κλίμακα** στην οποία αναφέρονται, την αποστολή και το περιεχόμενό τους.

(συνέχεια)

β) «Στρατηγικός χωρικός σχεδιασμός» (χωροταξικός σχεδιασμός):

ο σχεδιασμός που εκπονείται σε **εθνική ή περιφερειακή κλίμακα**, με τον οποίο τίθενται οι **μεσοπρόθεσμοι ή/και μακροπρόθεσμοι στόχοι της ανάπτυξης και οργάνωσης του χώρου**, καθώς και οι γενικές κατευθύνσεις και οι αναγκαίες (όπου απαιτείται) ρυθμίσεις, για τη διαμόρφωση των οικιστικών περιοχών, των **περιοχών ασκήσεως παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων** και των περιοχών προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

(συνέχεια)

γ) «Ρυθμιστικός χωρικός σχεδιασμός» (πολεοδομικός σχεδιασμός):

ο σχεδιασμός με τον οποίο καθορίζονται οι **κανόνες για τη χρήση, τη δόμηση και την εν γένει εκμετάλλευση του εδάφους στον αστικό χώρο και την ύπαιθρο.**

(συνέχεια)

δ) «Οργανωμένοι υποδοχείς δραστηριοτήτων»:

οι περιοχές που αναπτύσσονται βάσει ολοκληρωμένου σχεδιασμού προκειμένου να λειτουργήσουν κατά κύρια ή αποκλειστική χρήση ως **οργανωμένοι χώροι ανάπτυξης παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων** ήτοι Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ), Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ), Οργανωμένοι Υποδοχείς Μεταποιητικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων, Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ) και Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ).

(συνέχεια)

ε) «Βιώσιμη ανάπτυξη»:

η ανάπτυξη που συνθέτει κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς στόχους με σκοπό την:

- επίτευξη διατηρήσιμης **οικονομικής ανάπτυξης** με τη δημιουργία ισχυρής παραγωγικής βάσης και έμφαση στην καινοτομία και την αύξηση της απασχόλησης,
- **εδαφική και κοινωνική συνοχή**, δίκαιη κατανομή πόρων και άρση των αποκλεισμών,
- προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας, του τοπίου και την **αιφόρο χρήση των φυσικών πόρων**.

2. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Ο χωρικός σχεδιασμός ασκείται σε **εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο** και διακρίνεται, ανάλογα με το χαρακτήρα του, σε **στρατηγικό ή ρυθμιστικό:**

- Στην κατηγορία του **στρατηγικού** χωρικού σχεδιασμού υπάγονται τα **Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια** και τα **Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια**.
- Στην κατηγορία του **ρυθμιστικού** χωρικού σχεδιασμού υπάγονται τα **πολεοδομικά σχέδια** τα οποία εκπονούνται σε **τοπική κλίμακα** και τα οποία διακρίνονται σε **δύο (2) επίπεδα σχεδιασμού:**

(συνέχεια)

Στο **1ο επίπεδο** του **ρυθμιστικού** χωρικού σχεδιασμού περιλαμβάνονται:

- Τα **Τοπικά Χωρικά Σχέδια**, τα οποία ρυθμίζουν τη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη και οργάνωση της εδαφικής περιφέρειας ενός Ο.Τ.Α.
- Τα **Ειδικά Χωρικά Σχέδια**, τα οποία αποτελούν υποδοχείς σχεδίων, έργων και προγραμμάτων ανεξαρτήτως διοικητικών ορίων.

(συνέχεια)

Στο **2ο επίπεδο** του **ρυθμιστικού** χωρικού σχεδιασμού περιλαμβάνονται τα **Πολοδομικά Σχέδια Εφαρμογής**, τα οποία αποτελούν την εξειδίκευση και εφαρμογή των σχεδίων του πρώτου επιπέδου.

3. ΕΘΝΙΚΗ ΧΩΡΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η Εθνική Χωρική Στρατηγική αποτελεί **κείμενο αρχών** και περιλαμβάνει βασικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης, τους βασικούς άξονες, τους μεσοπρόθεσμους & μακροπρόθεσμους στόχους χωρικής ανάπτυξης στο επίπεδο της Γενικής Κυβέρνησης και των επιμέρους φορέων της, καθώς και τα προτεινόμενα μέτρα και δράσεις για την υλοποίηση της επιδιωκόμενης ανάπτυξης.

(συνέχεια)

Η Εθνική Χωρική Στρατηγική αποτελεί τη **βάση για το συντονισμό** των στρατηγικών χωροταξικών Πλαισίων, των επιμέρους επενδυτικών σχεδίων και προγραμμάτων του Κράτους, των Ο.Τ.Α. Α' και Β' βαθμού και των δημόσιων νομικών προσώπων, πλαισίων, σχεδίων και προγραμμάτων που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη και συνοχή του εθνικού χώρου.

(συνέχεια)

Η Εθνική Χωρική Στρατηγική καταρτίζεται **υπό την ευθύνη και εποπτεία του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας** σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία και εγκρίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο ύστερα από γνωμοδότηση του **Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας.**

(συνέχεια)

Για την κατάρτιση της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής λαμβάνονται υπόψη τα **προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της παρ. 8 του άρθρου 79 του Συντάγματος**, η **Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική** της χώρας για κάθε προγραμματική περίοδο, το **πλαίσιο δημοσιονομικής στρατηγικής** και το **εθνικό πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων (ΠΔΕ)**, οι διεθνείς, ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές για την **προστασία του περιβάλλοντος**, καθώς και άλλα γενικά ή ειδικά προγράμματα εθνικής ή διαπεριφερειακής κλίμακας που επηρεάζουν σημαντικά τη διάρθρωση και ανάπτυξη του εθνικού χώρου.

4. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια:

Τα **Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια** αποτελούν σύνολα κειμένων και διαγραμμάτων, με τα οποία προσδιορίζονται στρατηγικές κατευθύνσεις σε εθνικό επίπεδο για:

- τη χωρική διάρθρωση και δομή του οικιστικού δικτύου της Χώρας,
- τη χωρική διάρθρωση τομέων ή κλάδων παραγωγικών δραστηριοτήτων και γενικότερα τομέων ανάπτυξης εθνικής σημασίας σε εξειδίκευση της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής εφόσον αυτή εμπεριέχει σχετικές κατευθύνσεις,
- τη διαμόρφωση πολιτικής γης,
- την προστασία του πολιτιστικού και φυσικού τοπίου,

(συνέχεια)

- τη χωρική ανάπτυξη και οργάνωση περιοχών του εθνικού χώρου που έχουν ιδιαίτερη σημασία από χωροταξική, περιβαλλοντική, αναπτυξιακή ή κοινωνική άποψη, όπως είναι ιδίως οι παράκτιες, οι θαλάσσιες και νησιωτικές περιοχές, οι ορεινές και προβληματικές περιοχές,
- την προώθηση σχεδίων, προγραμμάτων ή έργων χωρικής ανάπτυξης μείζονος σημασίας ή/και διακρατικής, διαπεριφερειακής εμβέλειας.

(συνέχεια)

Τα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια **συνοδεύονται από πρόγραμμα ενεργειών και προτεραιοτήτων**, στο οποίο εξειδικεύονται οι απαιτούμενες για την εφαρμογή τους ενέργειες και δράσεις, το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσής τους, καθώς και οι φορείς εφαρμογής τους.

Τα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια εκπονούνται υπό την εποπτεία του **Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας**.

(συνέχεια)

Κατά την εκπόνησή τους, λαμβάνονται υπόψη οι άξονες και στόχοι της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής, το Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής, το Εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, η Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική της Χώρας και άλλα γενικά ή ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα εθνικής ή διαπεριφερειακής κλίμακας που επηρεάζουν τη διάρθρωση και ανάπτυξη του εθνικού χώρου, ιδίως στον τομέα, πεδίο ή τύπο περιοχής που αποτελεί, κατά περίπτωση, το αντικείμενο ρύθμισης κάθε Πλαισίου, καθώς και ενωσιακές πολιτικές και στρατηγικές που επηρεάζουν τη διάρθρωση και ανάπτυξή του.

(συνέχεια)

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας είναι αρμόδιο για την **παρακολούθηση και αξιολόγηση** της εφαρμογής των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων.

Για το σκοπό αυτόν, συντάσσει τουλάχιστον **ανά πενταετία εκθέσεις αξιολόγησης**, στις οποίες αναφέρονται οι χωρικές επιπτώσεις, ο τρόπος εφαρμογής και τα πιθανά προβλήματα που παρουσιάσθηκαν κατά την εφαρμογή τους.

Στις ίδιες εκθέσεις υποδεικνύονται **ενέργειες και δράσεις** που κατά περίπτωση απαιτούνται, για την αποτελεσματική εφαρμογή των Πλαισίων, και επισημαίνονται ενέργειες και δράσεις που δεν εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις τους.

(συνέχεια)

Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια:

Τα **Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια** αποτελούν **σύνολα κειμένων, χαρτών ή/και διαγραμμάτων**, με τα οποία παρέχονται κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης και οργάνωσης σε **περιφερειακό επίπεδο** για:

- την αποτίμηση, ανάδειξη και αξιοποίηση των ιδιαίτερων αναπτυξιακών και γενικότερα χωρικών χαρακτηριστικών κάθε Περιφέρειας για την ισότιμη ένταξή της στον εθνικό, ενωσιακό και διεθνή χώρο,
- τη χωρική διάρθρωση των βασικών παραγωγικών τομέων και κλάδων,

(συνέχεια)

- τη χωρική διάρθρωση των περιφερειακών δικτύων μεταφορών και της λοιπής τεχνικής υποδομής περιφερειακού ενδιαφέροντος,
- τη διάρθρωση του περιφερειακού χώρου (πρότυπο χωρικής οργάνωσης), καθώς και τη χωρική οργάνωση και δομή του οικιστικού δικτύου,
- την οικιστική ανάπτυξη και ανασυγκρότηση του αστικού χώρου,
- την ανάδειξη, προβολή και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και του οικιστικού και αρχιτεκτονικού περιβάλλοντος, κάθε Περιφέρειας,

(συνέχεια)

- τον προσδιορισμό ενεργών παρεμβάσεων και προγραμμάτων χωροταξικού και αστικού χαρακτήρα, όπως ιδίως οι Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ) και τα Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ) του Ν. 2742/1999 και
- την προστασία του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος και του τοπίου.

(συνέχεια)

Τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια περιλαμβάνουν σε ειδικό Παράρτημα, που συνοδεύεται από κείμενα και διαγράμματα κατάλληλης κλίμακας, **κατευθύνσεις ανά Δήμο** που αφορούν ιδίως:

- τη χωροταξική και αναπτυξιακή φυσιογνωμία,
- τη διάρθρωση και δομή του οικιστικού δικτύου και την οικιστική ανάπτυξη,
- την προστασία και ανάδειξη του φυσικού, πολιτιστικού και δομημένου περιβάλλοντος,
- τα υπερτοπικά/διαδημοτικά δίκτυα υποδομής,

(συνέχεια)

- τη χωρική οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων ή άλλων χρήσεων στον μη αστικό, ιδίως, χώρο,
- τα παραρτήματα περιέχουν επίσης κατευθύνσεις για τις χρήσεις γης και όρους δόμησης που λαμβάνονται υπόψη μέχρι τη θεσμοθέτηση υποκείμενου ρυθμιστικού σχεδιασμού για την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος και της υπαίθρου με ιδιαίτερη αναφορά στην προστασία της γεωργικής γης.

(συνέχεια)

Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια εκπονούνται για **όλες τις Περιφέρειες της Χώρας**, πλην της Περιφέρειας Αττικής, για την οποία θέση Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου επέχει, από το έτος 1985, το **Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας.**

Κατά την κατάρτιση του **Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου Κεντρικής Μακεδονίας**, ισχύουν επιπλέον τα εξής:

(συνέχεια)

- ενσωματώνονται οι εκάστοτε ισχύουσες κατευθύνσεις του από το έτος 1985 Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης,
- λαμβάνεται υπόψη ο **μητροπολιτικός ρόλος της Θεσσαλονίκης** και οι λειτουργικές εξαρτήσεις και επιρροές μεταξύ του μητροπολιτικού κέντρου και των λοιπών περιοχών και περιλαμβάνονται κατευθύνσεις για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Θεσσαλονίκης σε εθνική και διεθνή κλίμακα και για τη στρατηγική χωρική οργάνωσή της, όπως προβλέπεται από το εκάστοτε ισχύον Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης.

5. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΣ ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Τοπικά Χωρικά Σχέδια:

Τα **Τοπικά Χωρικά Σχέδια** αποτελούν **σύνολα κειμένων, χαρτών και διαγραμμάτων** με τα οποία καθορίζονται:

- το πρότυπο χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης,
- οι χρήσεις γης,
- οι όροι και περιορισμοί δόμησης, καθώς και
- κάθε άλλο μέτρο, όρος ή περιορισμός που απαιτείται για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη και οργάνωση της περιοχής ενός πρωτοβάθμιου Ο.Τ.Α.

(συνέχεια)

Τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια **καλύπτουν την έκταση ενός Δήμου**. Μπορεί επίσης να εκπονούνται σε **διαδημοτικό επίπεδο**, έπειτα από σχετικές αποφάσεις των οικείων Δημοτικών Συμβουλίων.

Τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια **εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων** και περιέχουν τις αναγκαίες ρυθμίσεις για την επίτευξη των σκοπών τους.

(συνέχεια)

Με τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια καθορίζονται για κάθε δημοτική ενότητα οι ακόλουθες κατηγορίες περιοχών:

Οικιστικές Περιοχές:

Ως **οικιστικές περιοχές** νοούνται οι περιοχές του Δήμου που εξυπηρετούν τη διαβίωση και την οργανωμένη οικονομική και κοινωνική ζωή και δραστηριότητα του ανθρώπου.

Στις οικιστικές περιοχές περιλαμβάνονται όλες οι πολεοδομημένες, εντός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων, περιοχές του οικείου δήμου, οι οικισμοί προ του 1923 ή με πληθυσμό κάτω των 2.000 κατοίκων, καθώς και οι προς πολεοδόμηση περιοχές.

(συνέχεια)

Περιοχές παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων:

Ως *περιοχές παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων* μπορεί να καθορίζονται οι **εντός ή και εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών** περιοχές του οικείου Δήμου, οι οποίες, εν όψει της θέσης, των υφιστάμενων χρήσεων, λειτουργιών και υποδομών, καθώς και των λοιπών χωρικών τους χαρακτηριστικών, προσφέρονται για τη χωροθέτηση μεμονωμένων ή οργανωμένων παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

(συνέχεια)

Στις περιοχές αυτές, με το Τοπικό Χωρικό Σχέδιο καθορίζονται οι επιτρεπόμενες εντός αυτών **κατηγορίες χρήσεων γης**, ο **συντελεστής δόμησης**, καθώς και οι λοιποί όροι και περιορισμοί δόμησης που απαιτούνται για την ανάπτυξή τους.

(συνέχεια)

Περιοχές Προστασίας:

Ως **περιοχές προστασίας** νοούνται οι περιοχές μελέτης των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων, οι οποίες διαθέτουν **ιδιαιτέρως αξιόλογα φυσικά ή πολιτιστικά στοιχεία που χρήζουν προστασίας, προβολής και ανάδειξης.**

Οι περιοχές αυτές οριοθετούνται και καθορίζονται **περιορισμοί ή/και απαγορεύσεις στις χρήσεις γης και στη δόμηση**, καθώς και στην εν γένει άσκηση δραστηριοτήτων και λειτουργιών, για λόγους προστασίας του φυσικού ή πολιτιστικού περιβάλλοντος και τοπίου.

(συνέχεια)

Στις περιοχές αυτές εντάσσονται και εκτάσεις που υπάγονται σε ειδικά νομικά καθεστώτα προστασίας, όπως είναι ιδίως **χώροι αρχαιολογικού ή ιστορικού ενδιαφέροντος, δάση και δασικές εκτάσεις, αιγιαλός και παραλία, ποταμοί, λίμνες, ρέματα.**

(συνέχεια)

Περιοχές ελέγχου χρήσεων γης:

Ως **περιοχές ελέγχου χρήσεων γης** νοούνται οι **μη πολεοδομημένες και προς πολεοδόμηση (εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών)** περιοχές του οικείου Δήμου, ιδίως πέριξ των οικιστικών περιοχών ή των περιοχών παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, στις οποίες καθορίζονται ειδικοί περιορισμοί στις χρήσεις γης και στους όρους δόμησης με σκοπό την ορθολογική κατανομή και συσχέτιση των χρήσεων γης, ώστε να αποφεύγονται πιθανές μεταξύ τους συγκρούσεις και ανεξέλεγκτη κατανάλωση φυσικών πόρων.

(συνέχεια)

Η οικεία Περιφέρεια παρακολουθεί και αξιολογεί την εφαρμογή των ρυθμίσεων των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων και, για το σκοπό αυτόν, συντάσσει **ανά πενταετία** τουλάχιστον **εκθέσεις αξιολόγησης**, με τις οποίες αποτιμάται ο τρόπος εφαρμογής των κατευθύνσεων και ρυθμίσεων των ανωτέρω σχεδίων, καταγράφονται αστοχίες, αδυναμίες και προβλήματα που εντοπίστηκαν κατά την εφαρμογή τους και διατυπώνονται προτάσεις αντιμετώπισής τους.

(συνέχεια)

Με τις εκθέσεις αξιολόγησης καταγράφεται επίσης η **αναγκαιότητα προσαρμογής του Τοπικού Χωρικού Σχεδίου σε νέα δεδομένα**, καθώς και σε κατευθύνσεις που προκύπτουν από την έγκριση, αναθεώρηση ή τροποποίηση Ειδικών και Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων.

Οι ανωτέρω εκθέσεις κοινοποιούνται στον οικείο Δήμο, στην οικεία Αποκεντρωμένη Διοίκηση και στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη σε σχετικές ενέργειες και δράσεις που άπτονται των σχετικών αρμοδιοτήτων τους.

(συνέχεια)

Ειδικά Χωρικά Σχέδια:

Για τη χωρική οργάνωση και ανάπτυξη περιοχών ανεξαρτήτως διοικητικών ορίων που μπορεί να λειτουργήσουν ως υποδοχείς σχεδίων, έργων και προγραμμάτων **υπερτοπικής κλίμακας ή στρατηγικής σημασίας** ή για τις οποίες απαιτείται ειδική ρύθμιση των χρήσεων γης και των λοιπών όρων ανάπτυξής τους, καταρτίζονται **Ειδικά Χωρικά Σχέδια**.

(συνέχεια)

Ειδικά Χωρικά Σχέδια μπορεί να καταρτιστούν και για προγράμματα **αστικής ανάπτυξης** ή/και **περιβαλλοντικής προστασίας** ή αντιμετώπισης των συνεπειών από **φυσικές καταστροφές**.

Τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια εντάσσονται **στο ίδιο επίπεδο σχεδιασμού με τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια** και μπορεί να τροποποιούν τις ρυθμίσεις των εγκεκριμένων Τοπικών Χωρικών Σχεδίων.

Οι Φορείς υλοποίησης του Χωρικού Σχεδιασμού

01

Βουλή | Σύνταγμα 1975

02

Κυβέρνηση | Σύνταγμα 1975

03

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
| Νόμος 360/1976

04

Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας &
Περιβάλλοντος | Νόμος 360/1976

05

Υπουργείο Χωροταξίας, Οικισμού &
Περιβάλλοντος | Νόμος 1032/1980

06

Υπουργείο Περιβάλλοντος,
Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων
| Συγχώνευση Υπουργείων 1985

07

Ο.Τ.Α. α' & β' βαθμού
| Νόμος 1622/1986

08

Επιτροπή Συντονισμού της
Κυβερνητικής Πολιτικής ΧΣΑΑ
| Νόμος 2742/1999

09

Εθνικό Συμβούλιο ΧΣΑΑ
| Νόμος 2742/1999

10

Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας
| Νόμος 4269/2014

Κρίσιμα ζητήματα υλοποίησης του Χωρικού Σχεδιασμού

- **ΑΠΟΤΡΟΠΗ** της μη βιώσιμης ανάπτυξης
- **ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ** των ευαίσθητων περιοχών και πόρων
- **ΠΡΟΒΛΕΨΗ** των αναπτυξιακών προοπτικών
- **ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ** κοινωνικής συμμετοχής και διαλόγου
- **ΑΝΑΔΕΙΞΗ** ρεαλιστικών χωρικών σχεδίων και αναπτυξιακών υποδειγμάτων
- **ΣΤΗΡΙΞΗ** των σχεδίων χωρικής και οικονομικής ανάπτυξης σε διαχρονική βάση